

Het Geldersch Landschap en Kasteelen

Gierzwaluwen Kasteel Waardenburg nemen een grote vlucht

In Noordwest Europa broeden Gierzwaluwen meestal in gebouwen. Vaak worden deze prachtige vogels – ook wel ‘100-dagenvogel’ genoemd – geassocieerd met stedelijke bebouwing. Tijdens het opstellen van de restauratieplannen van Kasteel Waardenburg werd Het Geldersch Landschap en Kasteelen door de heer Bert Vos uit Neerijnen geattendeerd op de aanwezigheid van een grote kolonie Gierzwaluwen met ca. 40 broedparen onder het dak van het kasteel, midden in het rivierengebied. In overleg met Zwaluwen Adviesbureau zijn de plannen aangepast met als doel deze kolonie te behouden. Vrijwel alle nesten zaten onder losliggende dakpannen van het ruïneuze dak. Het aanbrengen van neststenen, -kasten of gierzwaluw-dakpannen als alternatieve nestplaats was door de beperkingen vanuit het monumentale karakter van kasteel Waardenburg geen optie. Het aanbrengen van in het gebouw geïntegreerde nestplekken als ideale combinatie van ‘rode’ en ‘groene’ doelen bleek dé oplossing: op alle muren tussen de daksporen in de schaduw van de overstekende dakrand werd elk tweede boeibord voorzien van een afwisselend, anders gevormd invliegpat met daarachter een ruime nestplek. In totaal werden er

zodoende ruim 120 geïntegreerde nestplaatsen gecreëerd. Donateurs van Het Geldersch Landschap en Kasteelen brachten ruim € 70.000,- bij elkaar om deze bijzondere aanpassing mogelijk te maken. Het bedrag was daarnaast ruim voldoende om ook nog een nieuwe vleermuizenzolder en vleermuis-kelder aan te brengen. Na bijna twee jaar restauratie werd het kasteel in het voorjaar van 2009 opgeleverd. Jaarlijks controleren vrijwilligers van Zwaluwen Adviesbureau in de winterperiode buiten de broedtijd de nestplaatsen. Hiervoor worden de nieuwe nestplaatsen vanuit de achterliggende zolderruimte van binnenuit open geschroefd, gefotografeerd, geteld en – indien nodig – schoon gemaakt. Al tijdens de restauratie accepteerden de Gierzwaluwen de nieuwe situatie en namen de aantallen sterk toe van ca. 40 in 2007 tot ruim 70 in 2012! Daarmee is Kasteel Waardenburg voor zover bekend de grootste kolonie van deze bijzondere vogelsoort in Nederland in één gebouw! In juni en juli wemelt het elk jaar daarom rondom het kasteel Waardenburg van de Gierzwaluwen. Een bezoek zeker waard!

Wim Geraedts, Ecoloog Visie, Evaluatie en Beleid

Het Zuid-Hollands Landschap

Succesvolle natuurcompensatie op Goeree

Op Goeree is in 2009 het landinrichtingsproject Ouddorp-West afgerond. Eén van de maatregelen was het vergroten en herinrichten van d'Onlanden en Pitweie, twee kleine reservaten van het Zuid-Hollands Landschap. Na de inrichting in 2002-2004 heeft de flora zich in beide terreinen pijlsnel en spectaculair ontwikkeld.

Het reservaatje d'Onlanden ligt in Polder Het West Nieuwland, een voormalige strandvlakte die aan het eind van de middeleeuwen is ingepolderd. Vóór de herinrichting was het reservaat een snippertje bloemrijk rietland (0,4 ha), gelegen te midden van agrarisch beheerde akkers. De vegetatie bevatte veel soorten van vochtige strooiselruigten, zoals Heelblaadjes, Echte valeriana en Moerasspirea, maar ook planten van dotterbloemhoiland: Brede orchis, Rietorchis, Addertong, Grote ratelaar, Echte koekoeksbloem en Gevleugeld hertshooi. Bij de landinrichting zijn enkele aangrenzende akkers enige decimeters afgegraven en toegevoegd aan het reservaat, waardoor dit nu ruim 6 ha omvat. Op de kale nieuwe delen bleken Brede orchis en Grote ratelaar zich onmiddellijk uit te breiden. Vooral op de laagste en kleigste delen verschenen soorten van natte brakke graslanden, waaronder Zilte rus, Zilte zegge, Fraai duizendguldenkruid en Rode ogentroost. Op vochtige en zandige delen doet de nieuwe vegetatie meer denken aan jonge duinvalleien. Hier staan nu onder meer Geelhartje, Sierlijke vetmuur, Dwergzegge, Herfstbitterling, Vleeskleurige orchis en Armbloemige waterbies. Niet alles is even diep afgegraven. Op relatief hooggelegen delen verschenen enorm veel vlinderbloemigen, maar ook de bijzonderheden Bijenorchis en Klavervreter – hier lijkt de vegetatie zich te ontwikkelen tot glanshaverhoiland of kalkminnende zoom.

Pitweie (foto: Hans Visser)

Pitweie was een laagte met rietruigte, weliswaar binnendijs gelegen, maar op slechts 150 meter afstand van het zoute Grevelingenmeer. Ten westen van de rietruigte zijn enkele soortenarme graslanden (1,3 ha) enige decimeters tot bijna een meter diep afgegraven, waardoor een heel nat terrein ontstond. Ook hier vestigden zich zoutverdragende soorten, waaronder Zilte zegge, Ziltmos, Zilt torkruid, Zulte en Zeerus. De vegetatieontwikkeling op de zandigste natte delen is nog opmerkelijker dan in d'Onlanden. Naast Geelhartje, Sierlijke vetmuur, Dwergzegge, Vleeskleurige orchis, Brede orchis en Herfstbitterling verschenen ook Teer guichelheil, Stijve ogentroost, Moeraswespenorchis, Parnassia, Goudsikkelmos en Veenknikmos. Op één plek staat veel Kleverige ogentroost.

Dick Kerkhof, Medewerker vegetatie monitoring

de12Landschappen

De teksten zijn afkomstig van de twaalf provinciale Landschappen.

Contact: De12Landschappen, Christien Janson, Postbus 31, 3730 AA De Bilt, tel. 030 - 601 72 05, c.janson@de12landschappen.nl www.de12landschappen.nl